

NOTAT

Til: Oppland Fylkeskommune
Fra: Valdres Hytteforum (VHF) v/ Knut Nes
Dato: 14.02.2018

VHF's kommentarer til OFK-forslag til Regional plan for verdiskapning

Forslaget til Regional plan for Verdiskapning er på mange områder godt og hensiktsmessig innrettet. Planen tar utgangspunkt i rapporten fra Innlandsutvalget 2015, men den rapporten hadde en del selvpålagte restriksjoner og begrensninger:

Der rapporten omtaler bedriftsliv og strålende kompetansemiljøer i Gjøvik-, Hamar- og Lillehammer-regionen, unnlater rapporten å ta et innlandsperspektiv som faktisk gjør innlandet unikt også i internasjonal sammenheng. Eksempelvis fjellregionens perspektiver. (GD – Hallvard Grotli, 11.11.2015)

Og det er nettopp et sterkere fokus på fjellregionene vi savner i det foreliggende forslaget.

Industri og cyber er greit omtalt, likeledes bioøkonomi. Fylkesmannens kommentarer til oppstarten av planprogrammet påpekte betydningen av bioøkonomi, reiseliv og opplevelser i samspill, og nevnte spesielt at Oppland blant annet er fylket med flest storfe på utmarksbeite.

Innspill til sentrale myndigheter de siste årene både fra Valdresrådet, Fjellnettverket og VHF fremhever behovet for en fjellpolitikk som blant annet vektlegger det nødvendige **samspillet** mellom lokalmat, landbruk og et kulturlandskap som er attraktivt for rekreasjon, og som begrenser gjengroing med aktiv seterdrift og beitedyr kombinert med de øvrige naturopplevelsene som Oppland byr på. Hvis noe fylke skulle løfte frem de særegne behovene til fjellkommunene, burde dette nettopp være Oppland.

Samtidig er Oppland fylket som har flest fritidsboliger i landet. Dette er nevnt nærmest som en bisetning i planforslaget, uten at det danner grunnlag for videre planer og tiltak. Hytterelaterte næringer er det som vokser raskest i fjellområdene, men dette går tilsynelatende under radaren hos OFK – muligens fordi det ikke finnes spesiell statistikk som viser denne relasjonen.

Fritidsboliger utgjør for øyeblikket ca 1/3 av den totale boligmassen i Oppland, men i de typiske fjellkommunene i Oppland er andelen allerede stor og sterkt voksende – for eksempel nærmer andelen i Valdres seg 2/3. Og det bygges årlig langt flere fritidsboliger enn boliger for fastboende.

I disse regionene er det derfor en gryende erkjennelse av at reiselivet må redefineres, slik at turister og deltidsinnbyggere betegner to vesensforskjellige målgrupper, med ulike behov og adferd:

- *korttidsbesøkende* har behov for de tradisjonelle turisttilbudene, med vekt på aktiviteter og attraksjoner
- *deltidsinnbyggerne* er permanente, og med adferd som har langt mer til felles med fastboende

Planforslaget konkretiserer reiselivstiltak generelt, men handler etter vår oppfatning lite om forholdet til hyttenæringer og deltidsinnbyggerne, og mulighetene dette gir for fortsatt verdiskapning og sysselsetting.

Det er lenge siden hytterelaterte markeder passerte det tradisjonelle reiselivet i betydning for den lokale verdiskapningen i fjellkommunene. Friluftsmeldingen (STM18 2015-16) konstaterte at «I Valdres er det for eksempel beregnet at hytte-relatert næring overstiger 50 prosent av verdiskapningen i Valdres-kommunene. Bedre tilrettelegging for friluftsliv i tilknytning til hytteområder kan derfor bidra til å øke bruken av naturen til friluftaktiviteter, i tillegg til at det kan spille en viktig rolle i å utvikle lokale arbeidsmarkeder og næringsliv» (s. 106). Regjeringen mener altså at det til og med kan være både lønnsomt og nyttig for kommunene å legge forholdene bedre til rette for friluftsliv i tilknytning til hytteområder, og at Valdres har vært et godt eksempel på verdiskapningen dette gir.

Denne erkjennelsen viser seg i deler av Oppland gjennom resultatene fra BYR-programmet og aktivitetene til VNK i Valdres:

- **BYR-programmet** omfatter 11 kommuner i Gudbrandsdalen, som etter 5 års utredning har konkludert om sin fremtidige satsning på verdiskapning. Under det avsluttende møtet i Lom i oktober 2017 ble det fra forskere sterkt fremholdt at man i kommunene altfor lenge bare har sett på synkende innbyggertall og oversett det faktum at det i fjellet i dag er flere mennesker enn noen gang – spesielt grunnet det sterkt økende antall deltidsinnbyggere. Det har år for år blitt bygget langt flere fritidsboliger enn boliger for fastboende. Derfor vil man i Gudbrandsdalen satse på verdiskapning basert på 4 hovedområder, hvorav 3 dreier seg om å legge forholdene til rette for å bli attraktive vertskommuner for deltidsinnbyggerne. De vil bl.a. inkludere tiltak for å integrere hyttefolket i kommunenes beslutningsprosesser.
- **VNK** vektlegger i sitt store prosjekt «Bærekraftig hytteutvikling i Fjell-Norge» spesielt forholdet til deltidsinnbyggerne og deres betydning for bærekraftig verdiskapning i det lokale næringsliv med jord- og skogbruk i nært samvirke – fordi fritidsboligene med investeringer, drift og vedlikehold er så avgjørende for alt annet som skjer i Valdres-regionen.
- **Valdrerådet** signaliserer det samme ved at VHF er opptatt som VNK-partner og er gitt et selvstendig sete i rådet.

Gudbrandsdalen med sine 11 kommuner fordelt på 4 regioner, utgjør sammen med de 6 Valdres-kommunene totalt 4 av de 6 regionene i Oppland, bestående av i alt 17 av de 26 kommunene i Oppland. Disse 4 regionene har altså definert en langt på vei felles retning for fremtidig verdiskapning gjennom sine respektive satsninger. Retningen er hovedsakelig

basert på forskningsresultater og utredninger fra Østlandsforskning, Agderforskning og Telemarksforskning, som viser at utvikling av en fjellpolitikk med tilhørende integrering av deltidsinnbyggerne vil være unik, lønnsom og sterkt profilerende merkevarebygging på lang sikt. Derfor kan det synes som om verdiskapningen basert på deltidsinnbyggerne er undervurdert i det foreliggende forslaget til Regional plan for verdiskapning, og uten at perspektivene fra nyere fjellforskning – ofte finansiert av OFK selv – er anvendt her.

OFKs konsulent Knut Vareide innledet planprosessen på Honne med kraftsalven: *Skap attraktivitet eller krymp!* Vi forventer at OFK gjennom sine planer vil bidra til at også fjellkommunene i Oppland kan utvikle *sin* attraktivitet – som ulike rekreasjonsområder basert på sine naturgitte komparative fordeler, inkludert biobasert landbruk som en del av attraktiviteten, og ikke minst basert på forholdet til deltidsinnbyggerne.

Dette ønsker altså fjellkommunene selv, men det er etter vår mening ikke tilstrekkelig utviklet i forslaget så langt.

VHF er takknemlig for at vi ble invitert inn til arbeidsgruppen for reiseliv i planprosessen, men vi ber om forståelse for at VHF, som en frivillig dugnadsorganisasjon, ikke har utredningskapasitet til å fremme konkrete endringsforslag utover retningene som er skissert ovenfor.